

Raadsvoorstel

Datum: 4 augustus 2025

Datum raadsvergadering 25 september 2025

Zaak - documentnummer: Z25/184763 - D - 262150

Onderwerp

Bestuurlijke Integriteit

Samenvatting:

Volgens de Gemeentewet (art 170 lid 2) moet de burgemeester de bestuurlijke integriteit van de gemeente bevorderen. Deze bepaling aangevuld met concrete handreikingen hierover vanuit het Ministerie van BZK zijn de aanleiding geweest om nu een aantal documenten voor Echt-Susteren nieuw vorm te geven.

Er is een gedragscode integriteit ontwikkeld voor de raadsleden, de wethouders en de burgemeester waarin de in Echt-Susteren samen gedragen normen en waarden zijn opgenomen. Ook is er een nieuw protocol bestuurlijke integriteit opgesteld, dat omschrijft hoe toekomstige integriteitsmeldingen – over een raadslid, een wethouder of de burgemeester – zullen worden afgehandeld. Tenslotte is er, voortvloeiend uit dit nieuwe protocol, een verordening opgesteld voor de nieuwe commissie bestuurlijke Integriteit.

In dit raadsvoorstel wordt ook geduid hoe bovenstaande stukken invulling geven aan het overkoepelende integriteitsbeleid van de gemeente Echt-Susteren en hoe dit beleid wordt geborgd.

Voorstel:

1. De gedragscode raadsleden gemeente Echt-Susteren 2025 vast te stellen.
2. De gedragscode burgemeester en wethouders gemeente Echt-Susteren 2025 vast te stellen.
3. Het protocol bestuurlijke integriteit gemeente Echt-Susteren 2026 vast te stellen.
4. De verordening commissie bestuurlijke integriteit gemeente Echt-Susteren 2026 vast te stellen.

Inleiding:

Met het in november 2023 verschijnen van het “Handboek integriteit voor politieke ambtsdragers van decentrale overheden” en in december 2024 van de “Handreiking voor de omgang met (vermoedens van) integriteitsschendingen; Bouwstenen ten behoeve van een protocol voor decentrale politieke ambtsdragers”) is voldoende input beschikbaar gekomen om concreet vorm en inhoud te geven, specifiek voor onze gemeente Echt-Susteren, aan de invulling van art. 170 lid 2 van de Gemeentewet, het bevorderen van de bestuurlijke integriteit van de gemeente.

De gemeentelijke driehoek (de burgemeester, de raadsgriffier en de gemeentesecretaris) heeft als ‘gemeentelijke stuurgroep Integriteit’ conceptstukken opgesteld en een aantal hiervan op 24 juni in een tweetal sessies ter bespreking voorgelegd aan de wethouders en de raadsleden. In deze vergaderingen is input geleverd, die vervolgens, samen met de bevindingen vanuit de gehouden integriteitsmeting, is verwerkt in de definitieve stukken die nu voorliggen ter vaststelling door de raad. Deze stukken gelden na vaststelling als het nieuwe integriteitsbeleid voor alle politieke ambtsdragers in Echt-Susteren.

Inhoudelijke toelichting:

Het nieuwe beleid is vastgelegd in een viertal stukken: een gedragscode voor de burgemeester en de wethouders, een gedragscode voor de raadsleden, een protocol bestuurlijke integriteit en een verordening commissie bestuurlijke integriteit.

1. Gedragscodes integriteit:

Op basis van de Gemeentewet dient de raad drie gedragscodes vast te stellen: een voor de leden van de raad (art. 15 lid 3), een voor de wethouders (art. 41 lid 2) en een voor de burgemeester (art. 69 lid 2). In bijgaande stukken is ervoor gekozen om de code voor de burgemeester en de wethouders te combineren in één code, aangezien de bepalingen identiek kunnen zijn.

In deze twee gedragscodes staan de normen en waarden omschreven die we in Echt-Susteren willen hanteren en naleven, alsmede hoe we vinden dat we met elkaar en situaties om willen gaan. In beide codes staan eerst de onderdelen benoemd, gevolgd door een inhoudelijke toelichting en tenslotte een wettelijk kader c.q. voorbeelden.

De inhoud van de codes kent in grote lijnen drie bronnen: de inhoud van de in 2007 vastgestelde gedragscodes, de resultaten van de integriteitsmeting en codes van andere gemeenten die tot voorbeeld hebben gediend. De integriteitsmeting, verstuurd door bureau Zeggut in april 2025 (aan raadsleden, collegeleden en alle ambtenaren), is door ruim drie kwart van de raadsleden en alle collegeleden (eerlijk) ingevuld, zodat de uitslag als (zeer) representatief kan worden beschouwd. De resultaten van de metingen zijn besproken in het college en tijdens een raadsconferentie op 24 juni jl.

De conclusie van deze besprekingen is kort gezegd tweërlei: de bepalingen uit de oude gedragscodes kunnen goed als algemeen uitgangspunt worden gehanteerd, maar een actualisering én een nadere duiding op een aantal gebieden is zeker wenselijk.

De nieuwe conceptcode voor burgemeester en wethouders is onlangs besproken in de collegevergadering. Beide codes zijn vervolgens aan het presidium voorgelegd. De stukken worden nu mede op basis hiervan aan de raad voorgelegd ter vaststelling.

2. Protocol bestuurlijke integriteit (inclusief stroomschema)

Nu in de gedragscodes is vastgelegd wát we in Echt-Susteren (ook) voortaan als norm willen aanhouden, moet vervolgens worden beschreven wat er moet gebeuren als deze normen worden geschonden. Dus: hoe willen we omgaan met integriteitsschendingen? We hebben het hier enkel over schendingen door raadsleden, wethouders of de burgemeester, níet over schendingen door de ambtelijke organisatie, daar zijn namelijk aparte regels voor vastgelegd. Daarom wordt nu gesproken van een protocol **bestuurlijke** integriteit. Dit protocol is als bijlage bij dit raadsvoorstel gevoegd, ter vaststelling door de raad.

In het protocol staat - kort gezegd - beschreven welke 5 fases een integriteitsmelding kan/moet doorlopen, van melding tot toetsing, tot eventueel intern en/of extern onderzoek, tot uiteindelijk - indien gegrondverklaring - raadsbehandeling.

Er is een viertal belangrijke uitgangspunten dat ten grondslag ligt aan dit protocol:

- Er wordt expliciet door de burgemeester geheimhouding opgelegd op alle stukken. Deze blijft gelden totdat deze weer door hem wordt opgeheven, voorafgaand aan de raadsbehandeling.
- Er is voor gekozen om de toetsing/beoordeling van *iedere* melding door een externe (dus onafhankelijke) commissie te laten geschieden. Dit, om iedere betrokkenheid of inmenging van binnenuit te voorkomen.
- Iedere melding die als gegrond wordt beoordeeld, leidt tot behandeling in een openbare raadsvergadering.
- De behandeling van de melding in de raadsvergadering wordt in drie verschillende delen van de vergadering opgesplitst, in ieder deel met een aparte handelsmogelijkheid door de raad.

Zoals u kunt zien, is als bijlage bij dit protocol een stroomschema opgenomen, waarin het gehele proces 'in 1 oogopslag' is weergegeven. Dit stroomschema werd op 24 juni jl. uitgebreid toegelicht in de collegesessie alsmede in de raadsconferentie.

3. Verordening commissie bestuurlijke integriteit

In het protocol is beschreven dat er gewerkt gaat worden met een externe commissie bestuurlijke integriteit. Het is dan natuurlijk nodig dat o.a. de werkwijze en samenstelling van deze commissie duidelijk wordt omschreven. Hiervoor is daarom een aparte verordening opgesteld, die de raad moet vaststellen. Ook deze verordening is gevoegd bij dit raadsvoorstel. Een van de hoofdpunten is dat de commissie uit 2 of 3 personen bestaat al naar gelang de fase waarin de melding zich bevindt, en dat deze commissie, in geval van een extern uitbesteed inhoudelijk onderzoek, als aanspreekpunt en begeleidingscommissie fungeert voor het externe bureau.

Hoe nu verder

Zodra de bijgevoegde stukken evenals de gedragscode voor de ambtelijke organisatie zijn vastgesteld, is voorzien in een duidelijke regelgeving op het gebied van integriteit die voortaan geldt binnen onze gemeente, ook voor het geval er een melding wordt ontvangen. Maar ook als er geen melding wordt ontvangen, is het goed dat datgene dat in de gedragscodes staat, beklijft bij iedereen en 'tussen de oren' blijft.

De raad en het college hebben zelf de taak en verantwoordelijkheid om het onderwerp integriteit periodiek te bespreken binnen hun eigen gremium. De burgemeester wil er op toezien, hierbij ondersteund door de overige leden van de gemeentelijke driehoek, dat dit ook gebeurt en eventuele begeleiding hiervan georganiseerd wordt.

Het onderwerp 'bestuurlijke integriteit' zal in elk geval steeds worden geagendeerd voor de respectievelijke heisessies van raad en college en zal worden meegenomen in de inwerkprogramma's voor de nieuwe raad en de individuele gesprekken met nieuwe wethouders en raadsleden. Ook zal aan het onderwerp een passage worden gewijd in het overdrachtsdocument dat wordt samengesteld ter voorbereiding op de gemeenteraadsverkiezingen volgend voorjaar. Daarnaast is het thema integriteit continu een aandachtspunt en zo nodig een onderwerp van gesprek in alle reguliere overleggen van de gemeenteraad en het college. Tenslotte is het een vast onderwerp in de (periodieke) overleggen van de burgemeester met de fractievoorzitters, met andere raadsleden en met de wethouders.

In de onderhavige stukken wordt uitgegaan van de zittende gemeenteraad en het zittend college. Integriteit en integriteitsrisico's zijn uiteraard eveneens van groot belang bij het proces daaraan voorafgaand: namelijk dat van werving, selectie en screening van nieuwe leden van politieke partijen en kandidaat-volksvertegenwoordigers en kandidaat-bestuurders. De burgemeester en griffier zullen ontvangen richtlijnen vanuit het Ministerie van BZK doorgeleiden aan de politieke partijen om zo mede aandacht te vragen voor het betrachten van de benodigde zorgvuldigheid door deze partijen in belangrijke processen zoals het samenstellen van kieslijsten etc.

In art. 36a lid 2 van de Gemeentewet is bepaald dat kandidaat-wethouders een verklaring omtrent het gedrag dienen te overleggen die niet ouder is dan 3 maanden. In art. 6 lid 3 van het RvO gemeenteraad wordt aan de burgemeester de bevoegdheid toegekend om voor aanvang van iedere ambtstermijn van een wethouder, opdracht te geven om de kandidaat-wethouder aan een risicoanalyse integriteit te onderwerpen. Dit gebeurde tijdens de afgelopen twee formatieperiodes en zal ook bij de komende gemeenteraadsverkiezingen in 2026 weer plaatsvinden.

Financiële toelichting:

Ten behoeve van de nieuwe commissie Bestuurlijke Integriteit is een jaarlijks budget benodigd, dat vooralsnog wordt geraamd op € 10.000. Dit budget zal worden opgenomen in de deelbegroting raad 2026 en aan de raad ter vaststelling worden voorgelegd middels de 1^e begrotingswijziging 2026.

Juridische toelichting:

Art. 170 lid 2 Gemeentewet legt bij de burgemeester de taak neer om de bestuurlijke integriteit van de gemeente te bevorderen. Het is aan de burgemeester hoe hij hier vorm en inhoud aan wil geven. De burgemeester is echter niet de "hoeder van de integriteit" en hij is ook niet verantwoordelijk voor de integriteit van de politieke ambtsdragers in de gemeente. Hij moet wel zorgdragen voor een zorgvuldig proces om aandacht te schenken aan integriteitsmeldingen en de afhandeling daarvan. De artikelen 15 lid 3, art. 41c lid 2 en art. 69 lid 2 Gemeentewet schrijven voor dat de raad een gedragscode moet vaststellen voor de raadsleden, de wethouders en de burgemeester.

Duurzaamheid / Cittaslow

De kernwaarden van Cittaslow, vereenzelvigd in het woord "VITA", zijn inherent verbonden aan onderhavige stukken.

De "V" van VITA staat voor verbinding: door transparant integriteitsbeleid wordt verbinding gelegd met alle betrokkenen in de gemeenschap van Echt-Susteren.

De "I" van VITA staat voor identiteit: een belangrijke waarde binnen de identiteit van de gemeente is integriteit. Iedereen, of het nu een inwoner, ondernemer of bezoeker is, behandelen we gelijk, met respect en volgens algemeen geldende integriteitsnormen.

De "T" van VITA staat voor toekomstbestendigheid: met het vaststellen van dit integriteitsbeleid willen we ook daadwerkelijk toekomstbestendig zijn, met duidelijk vastgelegde normen en waarden over hoe we willen zijn, overkomen en handelen in de maatschappij van Echt-Susteren.

De "A" van VITA staat voor ambitie: met het vaststellen van deze stukken willen we vastleggen dat we de ambitie hebben om integer bestuur te bevorderen en uit te dragen.

Risico's:

Als de raad bijgaande stukken niet vaststelt, is er geen actuele norm- en regelgeving vastgelegd waarmee ook eventueel in de toekomst te ontvangen meldingen integriteit kunnen worden behandeld. Dit komt o.a. de (beeldvorming over de) transparantie van het handelen van het gemeentebestuur niet ten goede.

Burgerparticipatie:

N.v.t.

Commissiebehandeling:

Conceptdocumenten bij dit raadsvoorstel zijn in eerste versie toegelicht in de collegevergadering c.q. raadsconferentie d.d. 24 juni. Vervolgens zijn de definitieve bijlagen en het raadsvoorstel besproken in de collegevergadering van 12 augustus jl. en de vergadering van het presidium d.d. 25 augustus jl.

Bijgevoegde stukken:

- Raadsbesluit gedragscode raadsleden gemeente Echt-Susteren 2025.
- Raadsbesluit gedragscode burgemeester en wethouders gemeente Echt-Susteren 2025.
- Raadsbesluit protocol bestuurlijke integriteit gemeente Echt-Susteren 2026.
- Raadsbesluit verordening commissie bestuurlijke integriteit gemeente Echt-Susteren 2026.

Terinzage liggende stukken:

- Gedragscodes Integriteit raad en college d.d. 2007.

Burgemeester